

Z historie ušního nosního a krční oddělení ORL kliniky v Pardubicích

ORL oddělení za prim. MUDr. Václava Horáčka (1937 – 1942, 1945 - 1962)

Vznik primariátu Ušního nosního a krčního lékařství v Pardubicích je úzce spjat s osobou MUDr. Václava Horáčka. Ten během velice krátké doby prokázal velké chirurgické nadání (v dobových zprávách byl označen jako “operatér pověstné hbitosti”) i odbornou úroveň - v dochovaných programech přednáškové sekce lékařské župy pardubicko-chrudimské z druhé poloviny 30. let, jsou přednášky s ORL tematikou zastoupeny s neuvěřitelnou pravidelností. Nepřekvapuje proto skutečnost, že byl doktor Horáček v roce 1937 ustanoven do funkce primáře ORL oddělení, i když k otevření vlastního lůžkového oddělení došlo až o čtyři roky později. Jeho vitalita a cílevědomost se totiž odrazily na koncepci a vybudování “odborného trojřádku”, který byl otevřen v roce 1941. Jeden z těchto tří pavilonů o čtyřech podlažích, tvořilo na svou dobu nezvykle moderní a funkční ušní, nosní a krční oddělení.

Za svoje vlastenecké postoje byl prim. Horáček v roce 1942 - ve svých 41 letech - odvolán z funkce přednosta a poslán do trvalé výslužby. Pod jeho vedením dosáhlo ORL oddělení v Pardubicích vysokou odbornou úroveň – společně s ORL oddělením v Českých Budějovicích bylo hodnoceno jako nejlepší mimo klinické pracoviště v republice. Prim. Horáček vychoval čtyři pozdější ORL primáře (prim. Lhoták/Jičín, prim. Dusbaba/Karlovy Vary, prim. Makovička/Pelhřimov a prim. Rippl/Ústí n. Orlicí) a řadu dalších odborníků. Jeho žák MUDr. Bašek se stal později profesorem v USA na Univerzitě v Columbií a byl pravděpodobně i členem výboru ORL společnosti v USA.

Lékaři, kteří pracovali pod vedením prim. MUDr. Václava Horáčka:

MUDr. Bašek Miloš, MUDr. Dusbaba Miroslav, MUDr. Lhoták Jaromír, MUDr. Mužik, MUDr. Součková, MUDr. Rippel Ladislav, MUDr. Makovička Jan, MUDr. Černožská/Schnurpfeilová Božena, MUDr. Langrová/Köberlová Eliška, MUDr. Pelešková Eliška.

ORL oddělení za prim. MUDr. Miroslava Dusbaby (1942 - 1945)

Z válečného období nejsou dochovány podrobnější zprávy. Ustanovení prim. Dusbaby bylo vynucené tehdejšími poměry. Po válce prim. Dusbaba odešel na místo přednosta ORL oddělení v Karlových Varech.

ORL oddělení za prim. doc. MUDr. Antonína Semeráka, CSc. (1962 - 1981). Zástupce ORL oddělení MUDr. Ivan Polák., vrchní sestra Antonie Fraňková, později Anna Němcová

Na velmi dobré odborné základy položené prim. Horáčkem navázal a na úroveň klinického pracoviště jak po stránce léčebně – preventivní, tak vědecké pozvednul oddělení doc. MUDr. Antonín Semerák, CSc., žák prof. Jana Hybáška. Vynikl především v oblasti rinologie (v roce 1959 obhájil kandidátskou disertační práci “Objektivní měření nosní průchodnosti a její význam pro klinickou praxi” a v roce 1962 práci habilitační “Problémy chirurgické léčby špatné nosní průchodnosti”), audiologie a onkologie. Jeho originální metoda, kterou používal při rinomanometrii, je dodnes citována v zahraniční literatuře. Za jeho působení došlo rovněž ke stavebním úpravám oddělení, z nichž je nutno jmenovat především vybudování samostatného audiologického pracoviště. Jeho osobní názory, uvážlivost i způsob vystupování podložené hlubokými teoretickými znalostmi i praktickými zkušenostmi zůstávají i dnes obdivuhodné.

Lékaři, kteří pracovali pod vedením prim. doc. MUDr. Antonína Semeráka, CSc.:

MUDr. Ježková/Stará Alena, MUDr. Tardy Petr, MUDr. Polák Ivan, MUDr. Beranová Karla, MUDr. Pršíková/Nováková Ivana, MUDr. Fundová/Šváblová Alena, MUDr. Iserlová Melanie, MUDr.

Dusbabová Jana, MUDr. Rohlíková/Hrdličková Marie, doc. MUDr. Veselý Ctirad, CSc., MUDr. Zbořil Ivo.

ORL oddělení za prim. MUDr. Jaroslava Praislera (1981 - 1989). Zástupce přednosta MUDr. Jiří Dürrer, později MUDr. Darko Klobučar vrchní sestra Anna Němcová, později Ludmila Loskotová

V rozvoji ORL oddělení započatém prim. Horáčkem a doc. Semerákem pokračoval prim. MUDr. Jaroslav Praisler. Velkou část své odborné praxe pracoval jako sekundární lékař ve vojenské nemocnici v Jaroměři pod vedením prim. Chytila, krátké období po roce 1969 pak na ORL klinice v Hradci Králové. Pro spolupráci získal odchovance hradecké kliniky MUDr. Jiřího Dürrera, CSc. Jeho velkou zásluhou bylo podchycení mladé nastupující generace otorinolaryngologů (Klobučar, Zbořil, Černý).

Lékaři, kteří pracovali pod vedením prim. MUDr. Jaroslava Praislera:

MUDr. Dürrer Jiří, CSc., MUDr. Polák Ivan, MUDr. Rohlíková/Hrdličková Marie, MUDr. Klobučar Darko, MUDr. Zbořil Ivo, MUDr. Černý Miloslav, MUDr. Kříbský Jindřich

ORL oddělení za prim. MUDr. Darka Klobučara (1989 - 1996). Zástupce přednosta oddělení MUDr. Michal Frank, vrchní sestra Ludmila Loskotová

Rovněž tak další přednosta prim. MUDr. Darko Klobučar získal své první odborné zkušenosti na ORL klinice v Hradci Králové. Zasloužil se o rozvoj endoskopických metod (především flexibilní bronchoskopie) a o zavedení počítačů včetně jejich softwarového vybavení pro zpracování klinických dat. Byl velmi dobrým manažerem a za jeho vedení došlo k rekonstrukci operačních sálů a ambulantního traktu. Pro oddělení získal místo stálého logopeda.

Lékaři, kteří pracovali pod vedením prim. MUDr. Darka Klobučara (zástupce MUDr. Michal Frank, vrchní sestra Ludmila Loskotová):

MUDr. Frank Michal, MUDr. Polák Ivan, MUDr. Köberlová/Zieglerová Romana, MUDr. Zbořil Ivo, MUDr. Černý Miloslav, MUDr. Praisler Jaroslav ml., MUDr. Kudelková/Praislerová Klára, MUDr. Michálek Roman, MUDr. Dršata Jakub, MUDr. Khorelová Tereza, Mgr. Macáková Hana (logoped).

ORL oddělení za prof. MUDr. Arnošta Pellanta, DrSc. (1996 - 2002). Zástupce ORL oddělení MUDr. Michal Frank (1996 - 1988), od roku 1998 MUDr. Viktor Chrobok, Ph.D., CSc., vrchní sestra Ludmila Loskotová

Po odchodu primáře Klobučara do privátní praxe se stal přednostou ORL oddělení žák prof. MUDr. Lubomíra Faltýnka, DrSc., prof. MUDr. Arnošt Pellant, DrSc. Krátce po jeho příchodu došlo k rekonstrukci lůžkové i ambulantní části oddělení, která umožnila zřízení specializovaných poraden (onkologická, otologická, rinologická, foniatická, audiologická) a po zrušení stacionáře rozšířit oddělení ze dvaceti na třicet lůžek (20 lůžek pro dospělé, 5 dětských a 5 foniatických lůžek). V suterénu budovy byla zřízena seminární místnost s přístupem na internet a vyčleněna místnost pro nácvik operací na kostních kadaverózních preparátech.

V oblasti léčebně preventivní péče došlo k zavedení nových operačních postupů v chirurgii ucha, dýchacích a polykacích cestách, fonochirurgii atd. Cílená pozornost byla věnována postgraduální i pregraduální výuce (stáže civilních i vojenských všeobecných lékařů, výuka Otorinolaryngologie pro studenty Univerzity Pardubice na Oddělení aplikované medicíny pro inženýrské studium).

Dvakrát ročně byly konány krajské ORL semináře a byla navázána mezinárodní spolupráce především s pracovišti v NSR. Pozice ORL oddělení v rámci české otorinolaryngologie byl upevněna členstvím prof. Pellanta ve výboru české ORL společnosti (v letech 2000 - 2002 předseda) a MUDr. Jana Mejzlíka v tříčlenném vedení mladých českých a slovenských otorinolaryngologů.

Největším přínosem tohoto období pro pardubické ORL oddělení však bylo získání tehdejšího asistenta královéhradecké ORL kliniky MUDr. Viktora Chroboka, CSc., Ph.D. Jeho příchod urychlil a v mnoha směrech nastartoval i další směry vývoje oddělení a přispěl k významnému nárůstu přednáškové a publikační činnosti.

Lékaři a vysokoškolští pracovníci, kteří pracovali pod vedením prof. MUDr. Arnošta Pellanta, DrSc.: MUDr. Chrobok Viktor, CSc., Ph.D., MUDr. Frank Michal, MUDr. Polák Ivan, MUDr. Praisler Jaroslav ml., MUDr. Michálek Roman, MUDr. Dvořáček Aleš, MUDr. Khorelová Tereza, (MUDr. Vaníčková Pavlína), MUDr. Mejzlík Jan, Ph.D., MUDr. Pokorný Karel, MUDr. Hrdlička Aleš, MUDr. Slobodová Jana, MUDr. Vodička Jan, MUDr. Bártová Iva, MUDr. Černý Michal, MUDr. Strítěská Maja, MUDr. Pezinková Zdara, Mgr. Macáková Hana, Mgr. Petrová Pavla.

Klinika Otorinolaryngologie a chirurgie hlavy za prof. MUDr. Arnošta Pellanta, DrSc., Ušní nosní a krční oddělení za prim. prof. MUDr. Viktora Chroboka, CSc., Ph.D. (2002 - 2008) a oddělení Obličejové, ústní a čelistní chirurgie za prim. Miloslava Procházky (od roku 2007 prim. MUDr. Aleše Vrbackého), vrchní sestra Ludmila Loskotová

Dne 15. 6. 2002 udělil ministr Zdravotnictví ČR po dohodě s MŠMT české republiky ORL oddělení Pardubické krajské nemocnici statut Kliniky otorinolaryngologie a chirurgie a hlavy. Jejím prvním přednostou se stal prof. MUDr. Arnošt Pellant, DrSc. Současně byly rozhodnutím ředitele nemocnice do nově vzniklé kliniky začleněny dva samostatné primariáty - oddělení Ušní, nosní a krční o 30 lůžcích, jehož přednostou se stal doc. MUDr. Viktor Chrobok, Csc., Ph.D., a oddělení Ústní, čelistní a obličejové chirurgie o 10 lůžcích vedené prim. MUDr. Miloslavem Procházkou (od 1. 4. 2007 MUDr. Alešem Vrbackým).

Od prvopočátku byla činnost nově vzniklé Kliniky otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku a Ušního, nosního a krčního oddělení založena na úzké spolupráci a společné koordinaci prof. Pellanta a doc. Chroboka (v roce 2007 obhájil na fakultě MU v Brně profesorské řízení). Doktorské postgraduální studium dokončil dr. Mejzlík, nově byli do studia zařazeni dr. Pokorný, dr. Vodička, dr. Černý a později dr. Michálek. Na rozvoji kliniky se podíleli i další lékaři (dr. Praisler, dr. Vaníčková, dr. Bártová, dr. Jelínková atd.).

Spektrum operačních výkonů zahrnovalo prakticky celou šíři oboru otorinolaryngologie včetně operací trčínu, štítné žlázy, slinných žláz, hypofaryngeálních výchlípek, chirurgii lební báze, endonazální chirurgie, náročných výkonů v oblasti polykacích a dýchacích cest a operací fonochirurgických.

Klinika pokračovala v pořádání krajských seminářů, v setkáních středoněmeckých a českých ORL lékařů a v roce 2003 se úspěšně zhostila celostátního Česko-slovenského ORL sjezdu. Od roku 2001 byly pořádány každoročně fonochirurgické kurzy a od roku 2007 pravidelné kurzy zaměřené na středoušní chirurgii a chirurgii spánkové kosti ve spolupráci s ORL oddělením Svitavy a dětskou ORL klinikou Brno-Černá Pole. Před ORL sjezdy či semináři prezentovali mladí lékaři své přednášky povinně na pátečních ranních seminářích.

Po úspěšné akreditaci studijního programu Ošetřovatelství, obor Všeobecná sestra na Ústavu zdravotnických studií byla zahájena na ORL klinice od akademického roku 2002/2003 výuka předmětu Otorinolaryngologie pro studenty bakalářského studijního programu Ošetřovatelství, od roku 2006 i stejného programu magisterského. Z tohoto důvodu byla zřízena funkce zástupce přednosty kliniky pro vědu a výzkum, kterým se stal MUDr. Jan Mejzlík Ph.D.

Pro své odborné vědecko-výzkumné aktivity získala v roce 2006 Klinika otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku (v té době jako jediná v ČR) statut akreditovaného pracoviště pro Otorinolaryngologii, Dětskou otorinolaryngologii a Foniatrii a audiologii druhého stupně. Tým

vysokoškoláků byl posílen o druhou logopedku a od roku 2006 i o magistru ošetřovatelství na částečný úvazek.

Lékaři a vysokoškolští pracovníci ORL kliniky/oddělení, kteří pracovali pod vedením prof. MUDr. Arnošta Pellanta, DrSc. a prim. prof. MUDr. Viktora Chroboka, CSc., Ph.D.:

MUDr. Bártová Iva, MUDr. Černý Michal, MUDr. Hrdlička Aleš, MUDr. Jelínková Hana, MUDr. Mejzlík Jan, Ph.D., MUDr. Michálek Roman, MUDr. Pokorný Karel, Ph.D., MUDr. Praisler Jaroslav ml., MUDr. Slobodová Jana, MUDr. Vaničková Pavlína, MUDr. Vodička Jan, MUDr. Černý Michal, MUDr. Stříteská Maja, MUDr. Pezinková Zdenka, Mgr. Macáková Hana, Mgr. Petrová Pavla, (Logoped), Mgr. Škvrňáková Jana (Ošetřovatelství).

Klinika Otorinolaryngologie a chirurgie hlavy za prof. MUDr. Viktora Chroboka, CSc., Ph.D. (1. 11. 2008 - 30. 9. 2010), Ušní nosní a krční oddělení za prim. MUDr. Karla Pokorného, Ph.D. a oddělení Obličejové, ústní a čelistní chirurgie za prim. MUDr. Aleše Vrbackého, vrchní sestra Miroslava Slaniňáková

Po odchodu prof. Pellanta se stal přednostou ORL kliniky prof. MUDr. Viktor Chrobok, CSc, Ph.D., primářem ORL oddělení byl jmenován MUDr. Karel Pokorný, Ph.D. a jeho zástupcem MUDr. Roman Michálek.

Pod vedením prof. Chroboka (člen výboru ORL společnosti, od roku 2008 místopředseda), obhájila klinika statut akreditačního pracoviště II, stupně ve všech třech odbornostech – Dospělá otorinolaryngologie, Dětská otorinolaryngologie a Audiologie a Foniatrie. Vekou oporu mělo oddělení v osobě spolehlivého primáře Pokorného. Zásluhou MUDr. Michálka bylo Ušní-nosní-krční oddělení ORL kliniky vyhodnoceno firmou Stapro jako vítěz v kategorii "Nejkvalitnějších uživatelů NIS - klinické oddělení za rok 2008 (NIS Medea)". V rámci foniatrie se angažoval velmi aktivně MUDr. Praisler, který po dlouhá léta pečoval o knihovnu kliniky. Své dizertační práce dokončili a obhájili MUDr. Mejzlík (2002), MUDr. Pokorný (2008), MUDr. Vodička (2009) a Mgr. Škvrňáková (2010). MUDr. Jelínková složila v roce 2010 úspěšně evropskou ORL atestaci v Barceloně a ve Vídni. MUDr. Bártová atestaci na ILF v Praze. Akreditace pracoviště umožnila v roce 2009 nástup dvou lékařů - rezidentů (MUDr. Gregová, MUDr. Kotůlek)..

Vědecké nadání a píle prof. Chroboka se odrazila jednak v široké mezinárodní spolupráci a kontaktech (Zurich, Boston, Pecs, Londýn, Basel, Gera) jednak v bohaté publikační činnosti v domácích i zahraničních časopisech. V roce 2010 vyšla v jeho edici Medicína hlavy a krku (nakladatelství Tobiáš) v pořadí již pátá monografie.

S neuvěřitelnou vitalitou se stal prof. Chrobok hnacím motorem četných aktivit v oboru foniatrie (již v minulosti probíhajících fonochirurgických kurzů, Světový den hlasu), v celoplošném screeningu vyšetřování sluchu u novorozenců pomocí otoakustických emisí a ve výzkumu v oblasti fyziologie a patofyziologie polykání. Po navázání kontaktu s Edukačním centrem praktické anatomie a Univerzitním centrem chirurgické anatomie MU v Brně uspořádal v roce 2009 preparační kurz zaměřený na operace v oblasti krku, v roce 2010 preparační kurz chirurgie středního ucha spánkové kosti.

Po úspěšném konkurzu nastoupil prof. Chrobok na místo přednosty královéhradecké ORL kliniky. Jeho úzký kontakt s pardubickou ORL klinikou i s Fakultou zdravotnických studií však zůstal zachován.

Lékaři a vysokoškolští pracovníci ORL kliniky/oddělení, kteří pracovali pod vedením prof. MUDr. Viktora Chroboka, CSc., Ph.D. a prim. MUDr. Karla Pokorného, Ph.D.:

MUDr. Bártová Iva, MUDr. Bukvová Michaela, MUDr. Černý Michal, MUDr. Gregová Janka, MUDr. Kotůlek Miloš, MUDr. Mejzlík Jan, Ph.D., MUDr. Michálek Roman, MUDr. Praisler Jaroslav ml., prof. MUDr. Pellant Arnošt, MUDr., Vaničková Pavlína (MD), MUDr. Vodička Jan, Logopedi: Mgr. Fialová/Horáková Tereza, Mgr. Kostecká Hana, Mgr. Axmannová Vendula, Mgr. Coufalová Renata, Mgr. Charvátová. Romana, Mgr. Škvrňáková Jana, Ph.D. (Ošetřovatelství)

Přechodné období 30. 9. 2010 - 28. 2. 2011

Po odchodu prof. MUDr. Viktora Chroboka CSc, Ph.D. do Hradce Králové (30. 9. 2010) byl do vypsání konkurzu ředitelem Pardubické krajské nemocnice pověřen vedením kliniky Otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku prof. Pellant (1. 11. 2010 - 28. 2. 2011).

Ke dni 31. 12. 2010 měla Klinika otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku celkem 40 lůžek. Z tohoto počtu bylo 20 lůžek pro dospělé ORL nemocné, 5 ORL lůžek dětských a 5 lůžek foniatrických. Vlastní ORL oddělení mělo v úvazku celkem 44,1 pracovních úvazků – 11 lékařů v celkovém úvazku 10,3. Osm lékařů mělo druhou atestaci – z toho tři nástavbovou atestaci z foniatrie, jeden z dětského lékařství, dva atestaci prvního stupně a dva bez atestace) 4 logopedky v celkovém úvazku 2,2 a 0,6 úvazku pro dvě magistry Ošetřovatelství. Došlo i ke stabilizaci středně zdravotnického a pomocného personálu a to 24 úvazků v rámci středního zdravotnického personálu, 5 míst NZP. Dva úvazky má klinika pro administrativní pracovníky. V rámci ambulantní části bylo v posledních letech na ORL oddělení ošetřeno více než 35 000 ambulantních nemocných a hospitalizováno přibližně 1.600 nemocných

Zbývajících 10 lůžek, které tvořilo s uvedenými 30 ORL lůžky jeden celek, náleželo samostatnému oddělení Ústní, čelistní a obličejové chirurgie, na kterém pracovalo 6 lékařů v celkovém úvazku 5,0, šest pracovníků v rámci SZP a jeden v kategorii NZP.

Klinika Otorinolaryngologie a chirurgie hlavy za MUDr. Jana Mejzlíka, Ph.D. (od 1. 3. 2011 - dosud), Ušní nosní a krční oddělení za prim. MUDr. Karla Pokorného, Ph.D. a oddělení Ústní, čelistní a obličejové chirurgie za prim. Aleše Vrbackého, vrchní sestra Miroslava Slaniňáková

Na základě konkurzního řízení byl od 1. 3. 2011 pověřen ředitelem PKN a.s. vedením kliniky MUDr. Jan Mejzlík, Ph.D., od 15. 3. 2011 pak byl ve své funkci stvrzen ministry MZ ČR a MŠMT. Primářem ORL oddělení zůstává MUDr. Karel Pokorný, Ph.D., jeho zástupcem MUDr. Roman Michálek.

ORL oddělení má zachovaný statut akreditovaného pracoviště a přes přechodně snížený personální stav je schopno i nadále provádět chirurgické výkony v původním spektru i rozsahu.

A.Pellant